

9.2.2. Liikkeellepanijan tehtävä: TSK:n jäsenorganisaatiot voivat foorumitehtävään läheisesti liittyen lisätä valtio- ja paikallistasolla tietoisuutta käsiteltävistä kysymyksistä, virittää keskustelua, välittää mielipiteitä ja toimia viestijinä laajassa mielessä.

9.2.3. Laadunvalvojan tehtävä: Komissiolla on yleisvastuu kestävän kehityksen strategian arvioinnista ja seurannasta,

myös tilastollisen pohjamateriaalin tuottamisesta. Tarvitaan kuitenkin myös muunlaista arviointityötä. Komitea on halukas toimimaan laadunvalvojana, joka keskittyy täytäntöönpanon laadun arviointiin ja julkaisee mahdollisesti vuosittaisen tulos- taulun. Tämä voisi palvella koko Lissabonin ja kestävän kehityksen strategian vuotuista seurantaunionin huippukoukussa.

Bryssel 31. toukokuuta 2001.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHs

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Vuoden 2001 talouspolitiikan laajat suuntaviivat"

(2001/C 221/28)

Talous- ja sosiaalikomitea päätti 28. helmikuuta 2001 laatia työjärjestyksensä 23 artiklan 3 kohdan nojalla lausunnon aiheesta "Talouspolitiikan laajat suuntaviivat 2001".

Talous- ja sosiaalikomitea päätti nimittää lausunnon yleisesittelijäksi John Simpsonin.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 30. ja 31. toukokuuta 2001 pitämässään 382. täysistunnossa (toukokuun 31. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Ääniä annettiin 86 puolesta ja 1 vastaan, 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Talous- ja sosiaalikomitea on tyytyväinen voidessaan arvioida ja kommentoida vastikään julkaistua talouspolitiikan laajat suuntaviivat 2001⁽¹⁾ -asiakirjaa, jota Eurooppa-neuvosto käsittelee Göteborgin kokouksessaan 15.–16. kesäkuuta 2001.

1.2. Vuosittaisten katsausten tekeminen ja laajojen talouspolitiikan suuntaviivojen hiominen on muodostunut tärkeäksi osaksi talouspolitiikan yhteensovittamista ja hallintaa Euroopan unionissa. Yleisen strategian kehittyminen, johon komissio ja jäsenvaltioiden hallitukset myötävaikuttavat ensin keskustelemalla ja sen jälkeen ottamalla vastaan sovittuihin talouspolitiisiin toimintalinjoihin kuuluvat velvoitteet, on osoitus unionin

toimintakyvyn tuntuvasta vahvistumisesta. Tämä vuotuinen katsaus tarjoaa TSK:lle merkittävän mahdollisuuden antaa oma panoksensa Euroopan talouteen vaikuttavaan päätöksentekoon.

1.3. Komission laatimien talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen 2001 suositusten julkaiseminen osui samaan aikaan kuin komissio julkaisi vuoden 2001 talousennusteensa. Ennusteissa vahvistetaan, että suuntaviivojen valmistelun taustatilanne ei kielteisen kehityksen vuoksi ole yhtä suotuisa kuin viime vuonna. Siinä todetaan myös, että epäsuotuisa tilanne on kehittynyt etupäässä Euroopan unionin ulkopuolella.

1.3.1. Jotta TSK ja EU:n muut toimielimet sekä jäsenvaltioiden hallitukset voisivat ottaa talouspolitiikan laajat suuntaviivat tehokkaammin huomioon, talousennusteet tulisi julkaista ennen talouspolitiikan laajoja suuntaviivoja.

⁽¹⁾ Komission suositukset jäsenvaltioiden ja yhteisön vuoden 2001 talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi; ECFIN/228/01, 25. huhtikuuta 2001.

1.3.2. Vuosina 2001–2002 toteutuu historiallisesti ja poliittisesti merkittävä tapahtuma: yhtenäisvaluutan seteleiden ja kolikoiden käyttöönotto kaikissa Emun kahdessatoista jäsenvaltioissa tammikuussa 2002. Vaikka tällä käytännön muutoksella on vähän suoranaista vaikutusta lyhyen aikavälin taloudellisiin suuntauksiin, se tehostaa yhtenäismarkkinoiden ja sen yhteisölle tuottamien hyötyjen kehitystä ja symbolisoi yhtenäisyyttä ja taloudellisten suuntaviivojen tärkeyttä sekä kansalaisille että kahdentoista yhtenäisvaluutan mukaisiin maksuvälineisiin siirtyvän jäsenvaltion hallituksille.

1.4. TSK on yhtä mieltä komission laatimassa talouspolitiikan laajat suuntaviivat 2001 – asiakirjassa esitellyistä pääteemoista. Tässä lausunnossa komitea esittelee joitakin aiheita, jotka ansaitsevat erityishuomiota joko siten, että kyseisiä toimintalinjoja vahvistettaisiin tai että rohkaistaisiin neuvostoa antamaan painopistealueille selkeä toiminnallinen konteksti, kuten talous- ja valtiovarainministerien kokous suositteli 12. maaliskuuta 2001.

2. Talouspolitiikan laajat suuntaviivat ja EU:n talouspolitiikan tavoitteet

2.1. Talouspolitiikan laajat suuntaviivat on keskeinen väline unionin strategisen kymmenvuotistavoitteen saavuttamisessa. Tavoitteena on, että "[Euroopasta] on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietopohjainen talous, joka kykenee ylläpitämään kestävää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta"⁽¹⁾. Ne ovat vakaushenkinen ja kasvusoittimukseen, Luxemburgin, Cardiffin ja Kölnin prosessien tärkeimmät välineet, joilla koordinoitaan ja suunnitataan jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa Lissabonin strategian mukaisissa rajoissa.

2.2. Keskeinen tavoite on, että laajat suuntaviivat tarjoavat mahdollisuuden päästä toiveikkaita julkisia lausumia pidemmälle, jolloin Euroopan unionilla on suunnitelmia ja täytäntöönpanostrategioita sekä yhteisön että jäsenvaltioiden tasolla varmistamassa, että tavoitteet voidaan saavuttaa.

2.3. Laajojen taloudellisten suuntaviivojen luonteeseen kuuluu, että ne käsittävät sekä kattavan analyysin että pohdintoja politiikasta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Tästä nelijakoisuudesta saadaan lausunnolle rakenne: EU:n talous vuonna 2001 ja keskipitkällä aikavälillä; talouspolitiikka vuonna 2001 ja keskipitkällä aikavälillä. Koska talouspolitiikan

suuntaviivojen asialuettelo on hyvin laaja, lausunto on pakostakin valikoiva. Komitea päätti keskittyä EU:n yleisiin politiikan suuntaviivoihin ja jättää käsittelemättä yksityiskohtaiset jäsenvaltioihin kohdistuvat vaikutukset. On kuitenkin huomattava, että talouspolitiikan suuntaviivojen onnistuminen riippuu siitä, ovatko jäsenvaltioissa toteutetut toimet yhtäpitäviä yleisten suuntaviivojen kanssa.

2.4. Komitea haluaa kuitenkin tuoda julki, että se yhtyy komission ehdotukseen, jonka mukaan vuoden 2001 suuntaviivoissa tulisi yksilöidä ja harkita soveltuvia politiikkoja rajattuun joukkoon keskeisiä teemoja, joihin kuuluvat

- kasvuun ja vakauteen pyrkivän makrotalouspolitiikan takaaminen
- julkisen talouden laadun ja kestävyuden parantaminen
- työmarkkinoiden tehostaminen
- tehokkaiden hyödykemarkkinoiden (tavarat ja palvelut) luominen
- EU:n rahoituspalvelumarkkinoiden tehostaminen ja yhdenmukaisuus
- yrittäjyyteen rohkaiseminen
- osaamistalouden edistäminen
- ympäristön kannalta kestävän toiminnan kehittäminen; näihin komitea haluaa lisätä vielä yhden kohdan:
- tarve seurata demografisia muutoksia ja vastata niihin, väestön ikääntyminen ja syntyvyyden laskeminen mukaan luettuina.

3. EU:n talous 2001

3.1. Komitea on jo ottanut kantaa Euroopan unionin talouden erinomaiseen tulokseen vuonna 2000⁽²⁾. EU:n BKT kasvoi 3,4 % ja samalla luotiin 2,6 miljoonaa uutta työpaikkaa. Erityisen merkittävää on, että kasvun työpaikkoja luova vaikutus lisääntyi siten, että työllisyysaste näytti vastaavan tarkemmin BKT:n kasvua. Vahvasta kasvusta huolimatta inflaatio pysytteli 2,1 %:ssa. Vaikka se on EKP:n tavoitetta korkeampi, se näyttää olleen pelkkä öljyn hinnan noususta ja euron arvon laskusta johtuva piikki. Tällöin tarkastettu inflaatio – energian hinta ja jalostamattomat elintarvikkeet eivät sisälly laskelmaan – olisi vain 1,3 %. Sisäiset inflaatiopaineet pysyivät aisoissa, ja työvoimakustannukset kasvoivat ainoastaan 2,3 %. Koska työn tuottavuus kasvoi 1,5 %, todelliset työvoimakustannukset laskivat 0,4 %⁽³⁾.

⁽²⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Talouspolitiikan laajat suuntaviivat 2000", EYVL C 139, 11.5.2001.

⁽³⁾ Euroopan komission kertomus vuoden 2000 talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen täytäntöönpanosta, 7.3.2001 (KOM(2001) 105, s. 7 ja 37).

⁽¹⁾ Puheenjohtajan päätelmät, Lissabonin Eurooppa-neuvosto, 23.–24. maaliskuuta 2000, kohta 5.

3.2. Huolimatta vuoden 2000 hyvistä tuloksista joitain ongelmia jäi jäljelle. Työttömyysaste säilyi korkeana eli 8,2 prosenttina työvoimasta. Tämä tarkoittaa, että EU:n alueella etsii työtä 14,5 miljoonaa henkilöä. Vuoden 2000 lopulla näytti, että euron ulkoisen arvon lasku näyttäisi pysähtyneen, mutta valtaosa hyödyistä on sitemmin haihtunut. Näyttää todennäköiseltä, että euron arvo nousee jossain vaiheessa, ja se osaltaan vaikuttaa unionin inflaatiopaineiden korjaantumiseen. Euroalueen rahapoliittisen indeksin helpottuminen johtuu siis pääasiassa euron vaihtokurssin laskusta. Vaihtokurssin liian nopea nousu johtaisi rahapoliittisten olosuhteiden kiristymiseen.

3.3. Vuoden 2001 suuntaviivojen kannalta ei taloudellinen työskentely-ympäristö ole yhtä suotuisa, sillä EU:n BKT alkoi laskea vuoden 2000 toisella vuosineljänneksellä. Maailmantalouden tilanne on myös huonontunut Yhdysvaltain talouden taantuessa voimakkaasti, Japanin taloudellisen tilanteen heikessä ja öljyn hinnan pysyessä korkeana. Komissio on säilyttänyt optimisminsa ja ennustaa EU:lle 2,8 prosentin talouskasvu vuonna 2001 ja 2,9 prosentin kasvua vuonna 2002. Optimismi perustuu siihen, että maailmantaloudella on rajallinen vaikutus EU:hun, koska tämän osalta ulkomaankaupan sektori on verrattain pieni ja sisämarkkinoilla kysyntä jatkuu vahvana. Vaikka näihin kasvulukuihin päästäisiinkin, ne jäävät silti tavoitellun vähintään 3 prosentin kasvuasteen alapuolelle.

3.4. Komitea pitää komission ennusteita optimistisinä. Komitean mielestä EU:n ja jäsenvaltioiden on toteutettava lisätoimia, jotta työttömyyden merkittävän vähentämisen edellyttämä kasvu jatkuisi. Lisäksi komission ja jäsenvaltioiden on omaksuttava päättäväisempi ja johdonmukaisempi lähestymistapa, jolla taataan neuvoston päättämien kasvua ja työllisyyttä edistävien toimien todennettava täytäntöönpano.

3.5. Julkisen talouden vakauttamisessa on edistytty vaikuttavalla tavalla, ja jäsenvaltioiden talousarviot ovat joko tasapainossa tai ylijäämäisiä päinvastoin kuin joitakin vuosia aikaisemmin. On kuitenkin havaittavissa merkkejä budjettikurin heikkenemisestä, koska huolimatta budjettivajeen yleisestä supistumisesta suhdannetasoitettujen talousarvioalijäämien odotetaan kasvavan vuonna 2001⁽¹⁾. Tilannetta on seurattava huolellisesti, sillä monet jäsenvaltiot ovat sitoutuneet ohjelmiin, joiden tarkoituksena on tehostaa verotusjärjestelmää ja muuttaa niitä työllisyyttä suosiviksi. Kehitys on hyvää, mutta marginaaliverojen supistaminen voi vähentää tuloja ja siten lisätä julkisen sektorin vajetta tai supistaa ylijäämiä.

4. EU:n talous keskipitkällä aikavälillä

4.1. Kansainvälisten maksujen epätasapaino, joka on muodostunut Yhdysvaltojen pitkä taloudellisen nousukauden ja Japanin jatkuvien ongelmien myötä tarkoittaa, että keskipitkällä aikavälillä kansainvälisen taloudellisen toimintaympäristön tuki EU:n kasvuun jäänee vähäiseksi. Tämä voisi elvyttää euron ulkoista arvoa ja siten vähentää euroalueen inflaatiota ja vaikuttaisi hillitsevästi viennin kasvuun, mikä edellyttäisi sisäisen rahapolitiikan höllentämistä edelleen.

4.2. Eräs emun kehittämisen perusteluja oli antaa EU:lle mahdollisuudet itsenäiseen talouspoliittiseen toimintaan. Tällöin vaikea ulkoinen ympäristö tulisi nähdä eurooppalaisille päätöksentekijöille asetettuna haasteena heidän varmistaessaan, että EU:n talous pystyy jatkamaan tasaista kasvuaan.

4.3. Entiseen nähden epäsuotuisempaa ympäristöä lukuun ottamatta EU:n haasteet keskipitkällä tähtäimellä ovat samat kuin vuoden 2000 talouspolitiikan suuntaviivoissa: 1) täystyöllisyyden palauttaminen, 2) dynaamisen osaamistalouden kehittyminen, 3) julkisen talouden kohentaminen ennakkoiden samalla väestökehitystä, mihin kuuluu valmistautuminen väestön ikääntymisen aiheuttamiin lisäkuluihin, 4) sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen unionin alueella sekä 5) ekologisen kestävyysparantaminen. Koska nämä ovat keskipitkän tähtäimen tavoitteita, on väistämätöntä, että tilanteen vuosittaisella paranemisella on rajansa. Tavoitteiden saavuttamisen katsotaan olevan mahdollista vakaan makrotaloudellisen kehityksen ja nykyistä kilpailukykyisemmän ja joustavamman EU:n sisämarkkinoiden luomisen kautta. Kilpailukykyiset ja joustavat sisämarkkinat luodaan elvyttämällä työmarkkinoita ja uudistamalla hyödyke- ja palvelumarkkinoita (ennen kaikkea rahoituspalveluita), kannustamalla yrittäjyyteen, kehittämällä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä parantamalla työvoiman osaamista ja ammattitaitoa.

4.4. Tuottavuutta on nostettava elintason ja työllisyysasteen kohottamiseksi. Tähän päästään luomalla osaamistalous. Kun tarkastellaan Yhdysvaltojen viimeaikaista kehitystä, on ehkä korjattava arvioita sähköisen talouden vaikutuksista tuottavuuteen pitkällä aikavälillä. Yhdysvaltojen nopea tuottavuuden kasvu voidaan yhdistää investointien tasoon ja kysyntään kun elettiin nousukautta, joka ei ollut ylläpidettävissä.

4.5. Tuottavuutta tulisi myös tarkastella laajemmassa asiayhteydessä, jossa työssäkäyvää henkilöä kohden lasketun BKT:n erot EU:n ja Yhdysvaltain välillä johtuvat osaksi Yhdysvaltain pidemmistä työajoista. Vaikka tuottavuuden lisääminen on toivottavaa, sen saavuttaminen pidentämällä työaikoja ei tunnu houkuttelevalta.

⁽¹⁾ Komission suositus vuoden 2001 talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi, KOM(2001) 224, s. 9.

5. Talouspolitiikka vuonna 2001

5.1. Ulkoisen ympäristön muutoksista huolimatta kasvun ja vakauden saavuttamismekanismit säilyivät entisellään. Euroopan keskuspankilla (EKP) on päävastuu harkinnanvaraisista lyhyen aikavälin makrotalouspoliittisista suunnankorjauksista⁽¹⁾. Talouspolitiikan suuntaviivoista saadaan finanssipolitiikan rajat, joissa EKP asettaa korkotason. Finanssipolitiikan toiminnasta saadut kokemukset ovat auttaneet hyväksymään yleisesti, etteivät harkinnanvaraiset muutokset makrotalouden vakauttamisessa ole toivottavia. Poliitiikan tarkoitus on saavuttaa keskipitkällä aikavälillä tasapaino tai ylijäämätilanne, kun taas lyhyellä aikavälillä finanssipolitiikan kokonaisviritys määräytyy automaattisten finanssivakauttajien toiminnasta. Jotta tämä järjestelmä toimisi menestyksekkäästi, on tärkeää, että EKP tekee korkotason korjaukset ajallaan ja jäsenvaltioiden julkistaloudet ovat tilanteessa, jossa automaattiset vakauttajien voidaan antaa toimia vapaasti.

5.2. Tilanteessa, jossa maailmantalouden kehitys näyttää yhä epäsuotuisammalta, komitea oli huolissaan, ettei EKP ollut laskenut korkotasoa vastatakseen EU:n taloutta mahdollisesti uhkaavaan notkahdukseen. Komitea pitää EKP:n äskettäistä päätöstä laskea korkoja 0,25 prosenttiyksikköä tervetulleena. Talouskehityksen tämänhetkisen epävarmuuden vuoksi komitea edellyttää, että EKP suhtautuu jatkossakin joustavasti korkotason muuttamiseen, jos talousnäkymät huononevat edelleen.

5.3. EKP:n toiminnassa on kaksi seikkaa, jotka huolestuttavat komiteaa.

5.4. Ensimmäinen koskee pankin selitystä syistä, joiden vuoksi se korkotasopäätöksissään viittaa edelleenkin tarpeeseen ylläpitää ensisijaisesti hintavakautta inflaatio-suuntauksien jatkuvan seuraamisen avulla. Tässä lausunnossa jo mainitun perusteella euroalueen inflaatio oli 2,1 % (energian hinta poislueutuna 1,3 %) vuonna 2000. Komitea pelkää, että pankin inflaatioennusteet ovat olleet liian korkeita.

5.5. Toinen kysymys koskee EKP:n sääntelysäännöksiä. Se, että pankki asettaa hintavakauden ylläpitämisen päätavoitteeksi, ei sinänsä ole kyseenalaista, mutta komitea katsoo, että pankin tulisi tarkastella laajemmin talousnäkymiä ja rahapolitiisia intressejä määriteltäessä suhtautumistaan rahapolitiisiin muututtuihin, erityisesti korkotasoon.

5.6. Jäsenvaltioiden julkisen talouden vakauttaminen jatkui vuonna 2000, mutta tämän aiheuttivat nopean kasvun ja

työllisyyden laskun vaikutukset tuloihin ja menoihin. Suhdan-netasoitettun kehityksen perusteella julkisen sektorin alijäämät pysyivät keskimäärin ennallaan. Julkisen talouden jatkuva kohentuminen, joka heijastuu vakauteen ja lähentymisohjelmiin, on ennustettavissa verrattain nopean talouskasvun jatkumisen perusteella. Tälle vuodelle ennustettu finanssipolitiikan lievä helpottaminen lieenee sattumalta hyväksi, koska taloudellinen toiminta vähentynee. Sitä ei pitäisi kuitenkaan jatkaa, sillä jos talous kääntyy jyrkempään laskuun, joidenkin jäsenvaltioiden talous saattaa muuttua liiallisen alijäämäiseksi. Tällaisen laskusuhdanteen sattuessa todelliset (ei suhdannekorjatut) alijäämät lisääntyvät, kun verotulot vähenevät ja laskusuhdannetta tasapainottavien sosiaaliturvaetuuksien (eli automaattisten vakauttajien) aiheuttamat menot kasvavat.

5.7. Viime vuoden aikana komissio ja neuvosto antoivat kriittiset arviot jäsenvaltioiden finanssipolitiikasta. Tämä on olennainen osa vakaus- ja kasvuedellytysten noudattamisen valvomista. TSK uskoo kuitenkin, että saatujen kokemusten ansiosta voitaisiin nyt pohtia uudelleen sellaisten arviointimenetelmien järkevyyttä, joiden avulla päätellään, kärjistävätkö politiikat perusteettomasti suhdannevaihteluita. Arvioinnin jälkeen voitaisiin päättää, ovatko menetelmät sopivia käytettäväksi laajemmassakin kontekstissa.

5.8. Komitea toteaa tyytyväisenä, että vuosina 2000 ja 2001 nimellispalkkojen korotukset ovat noudattaneet ja niiden odotetaan noudattavan hintavakauden ja työpaikkojen luomisen tavoitteita tuottavuuden kehityksen mukaisesti, ja siten ne ovat tukeneet yleistä makrotalouspolitiikkaa.

5.9. Vaikka euroalueella on tarpeen varmistaa, että yleiset reaali-palkkojen korotukset eivät ylitä tuottavuuden kasvua⁽²⁾, tämä ei koske yksittäisiä valtioita. Keskimääräiset palkankorotukset voivat ylittää tuottavuuden keskimääräisen kasvun aloilla, joiden tulotaso on keskimääräistä alempi, mikäli palkankorotukset eivät ylitä tuottavuuden kasvua niillä toimialoilla, joihin kohdistuu kansainvälistä kilpailua. Tärkeämpää on kuitenkin, että tuottavuuden kasvuasteen ylittävät palkankorotukset voivat olla merkittävä osa rahaliiton valtioiden välistä mukauttamista. Toisin sanoen valtio, jonka kasvu on heikko ja työttömyys korkea, voi korottaa palkkoja tuottavuuden kasvua vähemmän kilpailukyvyyn palauttamiseksi, kun taas vahvan kasvun ja alhaisen työttömyyden valtio voi heikentää kilpailukykyään osittain tuottavuusasteen ylittävien palkankorotusten avulla. Kilpailukykyiset valtiot voivat helpottaa kilpailukyvytään heikkojen rahaliittoon kuuluvien valtioiden sopeutumista menettämällä osan kustannusedustaan kotimaisen inflaatioasteen erojen tuloksena.

⁽¹⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Talous- ja rahaliitosta johtuva talouspolitiikkojen koordinointi", EYVL C 139, 11.5.2001.

⁽²⁾ Vuoden 2001 talouspolitiikan laajat suuntaviivat, s. 10.

5.10. Kokonaisuutena euroalueen yleiset palkan- ja hinnan- korotukset eivät tietenkään saisi eikä niiden tarvitse olla inflaatiota kiihdyttäviä.

6. Keskipitkän aikavälin talouspolitiikka

6.1. Lyhyen aikavälin rahapolitiikka, josta EKP päättää, ja talouspolitiikan suuntaviivoihin kuuluva finanssipolitiikka, jota ulkoiset taloudelliset tekijät muuttavat, ovat virallisten instituutioiden käytössä olevista keinoista keskeisimpiä, joilla voidaan aikaansaada muutoksia makrotalouden ympäristössä keskipitkällä aikavälillä. Keskipitkän aikavälin talouspolitiikkaan vaikuttavat näin ollen toimenpiteet, joilla yritetään parantaa EU:n talouden kasvupotentiaalia. Tähän potentiaaliin kuuluvat kaikki taloudellinen toiminta, mutta seuraavat seikat ovat erityisen merkityksellisiä:

1. työmarkkinoiden elvyttäminen
2. tehokkaiden hyödykemarkkinoiden (tavarat ja palvelut) takaaminen
3. EU:n rahoitusmarkkinoiden tehostaminen ja yhdentäminen
4. osaamistalouden edistäminen
5. yrittäjyyden kannustaminen
6. kestävyiden parantaminen ympäristönäkökulmasta katsottuna
7. julkisen talouden laadun ja kestävyiden parantaminen
8. demografisten suuntausten seuraaminen ja niihin vastaaminen, väestön ikääntymiseen valmistautuminen mukaan luettuna.

6.2. Työmarkkinoiden elvyttäminen

6.2.1. Korkeista työttömyysluvuista huolimatta joillain alueilla ja sektoreilla on havaittavissa orastavaa työvoimapulaa. Työttömyyden lisäksi joidenkin väestöryhmien toimeentuloluvut ovat korkeat. Tämä pätee erityisesti naisiin ja ikääntyneisiin työntekijöihin. Korkeampi talouden kasvuaste on välttämätön työllisyysasteen nostamiseksi ja ikääntyvän väestön aiheuttaman taakan pienentämiseksi. Komitea on tyytyväinen Tukholman huippukokouksen päätökseen⁽¹⁾ asettaa keskipitkän aikavälin työllisyystavoitteet vuoteen 2005 tähdäten. Kokonaistyöllisyysasteen tavoite on 67 %, naisten osalta tavoite on 57 % ja 55–64-vuotiaiden osalta 50 %.

6.2.2. Nykyistä vero- ja etuisuusjärjestelmää on uudistettava siten, että nykyiselle ja tuleville sukupolville taataan tehokkaat etuisuusjärjestelmät ja tarjotaan kannusteita työllisyyden lisää-

miseksi. Komitea on jo pohtinut näitä kysymyksiä Euroopan työllisyysstrategian⁽²⁾ ja jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen⁽³⁾ yhteydessä. Se ehdotti vero- ja etuisuusjärjestelmien uudistamista siten, että kannustetaan matalapalkkaisia, ikääntyneitä työntekijöitä ja naisia etsimään työtä ja täten integroidaan arimmissa asemassa olevat ryhmät työmarkkinoille.

6.2.3. Komitea korosti lausunnossaan⁽⁴⁾ ongelmia, joita kohdataan yritettäessä kannustaa ikääntyneitä ihmisiä työelämään. Erityisen tärkeää on muuttaa asenteita, ja politiikan on oltava eteenpäinsuuntautunutta ja sillä on rohkaistava kaikkia työntekijöitä elinikäiseen oppimiseen ja sopeutumiseen sekä työnantajia tarjoamaan joustavia työjärjestelyjä. Tähän tulisi sisältyä toimia kaikkien työntekijöiden työturvallisuuden parantamiseksi.

6.2.4. Komitea on tyytyväinen toimiin, joilla edistetään työmarkkinoihin osallistumista ja kannustetaan koulutusta sekä pääomien ja työvoiman liikkuvuutta. Komitea on kuitenkin huolissaan, pystytäänkö nykyistä verrattain hidasta kasvuvauhtia ylläpitämään tavoitteiden saavuttamiseksi, jos EU:n taloudellinen tilanne heikkeneekin lähitulevaisuudessa.

6.2.5. Komitea toteaa erityisesti, että työmarkkinoilla on pulaa keskeisistä taidoista. Tukholman Eurooppa-neuvoston erään päätelmän perusteella⁽⁵⁾ komission on odotettu perustavan korkean tason liikkuvuus- ja ammattitaitoryhmä. Ryhmän tavoitteena on esitellä talousasiain neuvostolle toimintasuunnitelma keväällä 2002. Komitean pettymykseksi ehdotusta ei ole liitetty vuoden 2001 talouspolitiikan suuntaviivoihin.

6.3. Tehokkaiden hyödykemarkkinoiden (tavarat ja palvelut) takaaminen

6.3.1. Yhtenäismarkkinoiden toteuttaminen on ollut keskeinen osa EU:n politiikkaa tehokkuuden nostamiseksi jo pitkään. Yhtenäismarkkinat eivät ole vielä toteutuneet, koska tavoite on vaativa. Hankkeesta on ajan mittaan muodostunut alati kattavampi, ja jotkin jäsenvaltiot eivät ole olleet valmiita osallistumaan siihen täysipainoisesti. Ongelmia on vielä rat-

⁽¹⁾ Tukholman Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät, 24. maaliskuuta 2001, kohta 9.

⁽²⁾ Euroopan työllisyysstrategiaa tukevien kolmen prosessin väliarviointi, EYVL C 139, 11.5.2001.

⁽³⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Ehdotus: Neuvoston päätös jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista vuodeksi 2001", EYVL C 14, 16.1.2001.

⁽⁴⁾ EYVL C 14, 16.1.2001.

⁽⁵⁾ Tukholman Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät, 24. maaliskuuta 2001, kohta 15.

kaistavana markkinoiden vapauttamisen osalta erityisesti verkoteollisuudessa (tietoliikenne, energia), kuljetusalalla, rahoituspalveluissa, julkisissa hankinnoissa, yhteisöpatentin luomisessa, kilpailupolitiikassa ja valtiontuissa. Kehitys on ollut vaisuhkoa kaikilla näillä aloilla Lissabonin huippukokouksen jälkeen, mutta tässä yhteydessä voidaan tarkastella ainoastaan kaikkein tärkeimpiä politiikan aloja.

6.3.2. Tietoliikenne on keskeinen tekijä nousevalle osaamistaloudelle. Vapauttaminen on tarpeen hintojen laskemiseksi sekä investointien ja innovaation edistämiseksi. Lisätoimenpiteet markkinoiden vapauttamiseksi, jotka esiteltiin ehdotuksessa "Yhtenäiset viestintämarkkinat", ovat komission näemyksen mukaan elintärkeitä osaamistalouden syntymiselle. On valitettavaa kehitystä, ettei neuvosto⁽¹⁾ onnistunut täyttämään Tukholman huippukokouksen kehotusta hyväksyä televiestintäpaketti mahdollisimman nopeasti tänä vuonna, jotta alalle saataisiin yhdenmukaiset kilpailuolosuhteet kautta unionin. Vastaavia ongelmia on havaittavissa Euroopan energia ja Yhtenäinen eurooppalainen ilmatila -aloitteissa. Komitea painottelee etenemisen hitautta näillä aloilla, erityisesti, koska niiden kehittyminen liittyy läheisesti osaamistalouden kehittymiseen, johon Eurooppa-neuvosto on sitoutunut.

6.3.3. Komitea kannattaa myös voimakkaasti jäsenvaltioille esitettyä kehotusta saattaa sisämarkkinatoimet paremmin osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä vähentää valtiontukia, jos näin voidaan lisätä tervettä kilpailua yhtenäismarkkinoilla.

6.4. EU:n rahoituspalvelumarkkinoiden tehostaminen ja yhdistäminen

6.4.1. Euroopan rahoitusmarkkinoiden perustaminen on toinen keskeinen osatekijä kilpailukykyyn vahvistamisessa. Paitisi että rahoitusmarkkinat ovat merkittävä elinkeinoala itsessään, tehokkailla rahoitusmarkkinoilla on ratkaiseva, investointeihin kannustava merkitys. Rahoitusmarkkinoiden yhdistäminen on merkittävä sopeuttamisen väline rahaliitossa. Varallisuuden omistaminen ja lainansaantimahdollisuudet toisessa jäsenvaltiossa ovat merkittävä mekanismi, jolla tuloja vakauteen ja puolustaudutaan talouden häiriöitä vastaan. Tältäkin osin jäsenvaltioiden sitoutuminen uudistukseen on ollut lähinnä välttävää. Lamfalussyn ehdotusten pohjalta Tukholmassa saavutettu kompromissisopimus voi kangistaa rahoituspalvelusääntöjä entisestään.

6.5. Osaamistalouden kehittäminen

6.5.1. Osaamisyhteiskunnan ja -talouden rohkaiseminen ja parantaminen on tällä hetkellä keskeinen prosessi. Sen toteutumiseen kuuluu seuraavia merkittäviä tekijöitä: tutkimus- ja kehitystoiminnan (T&K) laajuus ja tehokkuus, uusien teknologioiden ja erityisesti Internetin käyttö sekä työvoiman opettaminen käyttämään uutta teknologiaa. Komitea on jo pohtinut näitä osaamistalouteen liittyviä aiheita Lissabonin huippukokouksesta laatimassaan selonteossa⁽²⁾ ja erityisesti osaamistalouden vaikutuksia työllisyyteen⁽³⁾. Näissä lausunnoissa komitea korostaa osaamisyhteiskunnan nopeaa kehitystä ja levittäytymistä kaikkialle ja näin ollen sen syviä vaikutuksia talouteen ja yhteiskuntaan. Tällä tarkoitetaan, että uuden teknologian käyttökyky on kaikkien tarvitsema perustaito, minkä on heijastuttava koulutukseen ja opetukseen kaikilla tasoilla. Tämä tarkoittaa myös, että yrittäjyyden lisäksi on korostettava T&K:ta ja innovaatiota.

6.5.2. Näin ollen komitea on tyytyväinen, että ehdotuksia on tehty T&K:n piristämiseksi, henkisen omaisuuden kattavan lainsäädäntökehityksen vahvistamiseksi, e-Eurooppa-toimintasuunnitelman toimeenpanemiseksi ja niin edistyneiden kuin aloittelevienkin käyttäjien tieto- ja viestintätekniikka-taitojen kohentamiseksi. Yhteisöpatentin kehitystaipaleen kivikkoisuus muistuttaa lausumien ja käytännön välisestä kuilusta tällä alalla. Myös EU:n tutkimusohjelmien suuntaamisessa ja soveltamisessa on toivomisen varaa.

6.5.3. Investointi sekä julkiseen että yksityiseen sektoriin on olennaista osaamistalouden kehittymisen kannalta. Komitea totesi lausunnossaan vuoden 2000 suuntaviivoista⁽⁴⁾, että investointiaste BKT:stä on laskenut roimasti sitten 1970-luvun. Uusien yksityistä investointia edistävien aloitteiden puuttuminen on huolestuttavaa, koska nykyisillä politiikoilla ei ole onnistuttu nostamaan EU:n investointiastetta. Komitea on edelleen vahvasti sitä mieltä, että julkisen talouden vakauttamisprosessin aikana pahasti kärsinyt julkissektorin investointitoiminta palautettaisiin takaisin asemaansa tarpeellisten perusrakenteiden ja taitojen kehittämistekijänä. Tämän argumentin tueksi komitea yhtyy komission suositukseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden olisi kohdistettava julkisia menoja uudelleen fyysisen ja tietopääoman kartuttamiseen.

⁽¹⁾ EU:n liikenne- ja televiestintäneuvosto, neuvoston 2340. kokous Luxemburgissa, 4.-5. huhtikuuta 2001, 587/01 (Lehdistötiedote: 131).

⁽²⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Työllisyys, talousuudistus ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus – Kohti innovaation ja tiedon Eurooppaa". EYVL, C 117, 26.4.2000.

⁽³⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Uusi tietämys, uudet työpaikat", EYVL C 14, 16.1.2001.

⁽⁴⁾ TSK:n lausunto aiheesta "Vuoden 2000 talouspolitiikan laajat suuntaviivat", EYVL C 139, 11.5.2001.

6.6. Yrittäjyyden kannustaminen

6.6.1. Yhteisöstä puuttuu eräs olennainen dynaamisen talouden elementti, nimittäin riittävä yrittäjätoiminta. Toiminta kääntyi kasvuun vuosien 1999 ja 2000 dot.com-boomin aikana, mutta on sen jälkeen laantunut. Komission ei onnistunut laatia tehokasta kertomusta yrityksen perustamiskustannusten vähentämisestä, mikä kuvaa kehityksen hitautta tällä saralla. Riskipääoman saaminen on välttämätöntä yrittäjätoiminnan vahvistamiseksi, ja tälläkin alalla yhtenäisten rahoitusmarkkinoiden kehittäminen olisi olennaista. Useimpien Euroopan maiden lainsäädäntökin haittaa EU:n talouden toimintaa, vaikka on nähtävissä joitain pieniä viitteitä muutoksesta, esim. Societas europaean (eurooppalaisen yhtiön perussääntö) kehittäminen.

6.7. Ekologisen kestävyysparantaminen

6.7.1. Komitea toteaa, että kestävyys on laaja-alainen aihe, joka tulisi ottaa yleisesti huomioon EU:n politiikassa, mutta tästä kysymyksestä annetaan erillinen lausunto. Tässä lausunnossa käsitellään vain ympäristönäkökohtia. Komitea on tyytyväinen ehdotukseen, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee ottaa käyttöön markkinapohjainen lähestymistapa ympäristökysymyksissä ja vahvistaa sitä. Polttoaineen hintojen pysyvät korotukset tulisi sisällyttää hintoihin, jotta kulutuksessa saadaan aikaan tarvittavat markkinamukautukset. Erilaiset vastaukset polttoaineen hinnan korotuksiin korostavat ongelmaa, joka johtuu siitä, ettei yhteisössä ole päästy sovintoon energia-verotuksen puitteista. Jos energian hinnan kohoamisella on hyvin kielteisiä sosiaalisia seurauksia joillekin väestöosille, jäsenvaltioiden tulisi tutkia tarkkaan kohdennettujen korvaus-toimien mahdollisuuksia EU:n muiden toimintalinjojen rajoissa.

6.8. Julkisen talouden laadun ja kestävyysparantaminen

6.8.1. Julkistalouden hoitoon kuuluvia lyhyen aikavälin kehityspiirteitä käsiteltiin lyhyesti kohdassa 5.6. Komitea tiedostaa, että uuden kehityksen erottamattomana osana kehitetyt säännöt ovat tuoneet unionin jäsenvaltioiden toimintaan hyödyllistä kurinalaisuutta.

6.8.2. On kuitenkin kaksi tarkemman tarkastelun ansaitsevaa seikkaa, jotka liittyvät julkisen talouden hoitoon.

6.8.2.1. Julkisen talouden hoidossa on pitkällä aikavälillä otettava erityisesti huomioon väestökehityksen mahdolliset budjettivaikutukset. Tämä vaikuttaa eläkejärjestelmiin, tervey-

denhoitoon ja yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin. Komitea pitää tätä erityisongelmana, joka on ratkaistava mitä pikimmin.

6.8.2.2. Talouspolitiikan suuntaviivoissa vahvistetaan pyrkimyksiä vähentää jäsenvaltioiden julkistalouden velkataakkaa. Samanaikaisesti tunnustetaan velan takaisinmaksuerien pienuudesta koituvat edut. Nyt lieenee paikallaan täsmentää annettuja ohjeita. Jotkin julkisen talouden piirissä otetut lainat suunnataan toimintaan, joka vaikuttaa suoraan talouden kasvuun ja vertautuu luonnollisesti yksityisten yritysten tekemiin investointipäätöksiin. Toisinaan lainaotto näyttäisi olevan puhtaasti verotuksen korviketta. Komitea ehdottaa, että julkisen sektorin velanhoitopolitiikkaa tarkistetaan suuremman joustavuuden saavuttamiseksi.

6.9. Demografisten suuntausten seuraaminen ja niihin vastaaminen, väestön ikääntymiseen valmistautuminen mukaan luetuna

6.9.1. Eliniän pidentymisen ja syntyvyyden alenemisen tuloksena Euroopan unionin väestö ikääntyy. Kaikissa toimissa väestön ikääntymisongelman ratkaisemiseksi on puututtava niihin molempiin tekijöihin sekä pohdittava niiden vaikutuksia maahanmuuttopolitiikkaan. Väestön ikääntyminen luo painetta julkiseen talouteen eläkemenojen kohoamisen sekä veroihin vaikuttavan terveys- ja sosiaalipalvelujen kysynnän lisääntymisen vuoksi.

6.9.2. Väestön ikääntymiseen voidaan valmistautua lähinnä kolmella tapaa: ensiksi pyrkimällä takaamaan korkea työllisyysaste kaikkialla Euroopassa, toiseksi uudistamalla eläkejärjestelmiä ja kolmanneksi takaamalla julkisen talouden kestävyys. Työllisyyslukuja on jo käsitelty tämän lausunnon kohdassa 6.2, joten asiaan ei enää tässä puututa. Eläkejärjestelmien uudistaminen on ollut hajanaista. Komitea tuntee hyvin siihen liittyvät ongelmat ja korostaa tarvetta saavuttaa uudistuksesta yhteisymmärrys työmarkkinaosapuolten välille. Tätä ei kuitenkaan tule käyttää keinona viivyttää prosessia. Viivästyminen ainoastaan mutkistaa ongelmaa.

6.9.3. Komitea panee huolestuneena merkille suuntauksen rajoittaa oikeuksia valtion eläkkeisiin, jotka ovat monille tärkein tulonlähde eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Epäonnistuminen eläkepolitiikan uudistamisessa hankaloittaa entisestään julkisen talouden kestävyysparantamista, jota käsiteltiin kohdassa 4.3. Komitea toteaa, että tyydyttävät ratkaisut saattavat edellyttää yksityisiin ja työeläkkeisiin samoin kuin valtiollisiin eläkejärjestelmiin liittyviä toimia.

7. Päätelmät

7.1. Komitea on tyytyväinen vuoden 2001 talouspolitiikan laajoihin suuntaviivoihin ja esitetyn strategian yleislinjauksiin, joiden avulla Euroopan unionista pyritään kehittämään maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin osaamistalous. Nämä toiveet on saatettava toteen.

7.2. Komission arvio talouskasvun lievästä hidastumisesta on komitean mielestä liian optimistinen. Tarvitaan ripeää toimintaa ulkoisen ympäristön mahdollisen yhtäkkisen järkkymisen vaikutusten torjumiseksi EU:ssa. Kun otetaan huomioon tämä muutos riskien tasapainossa, on tärkeää, että EKP säilyttää joustavan lähestymistapansa korkotason muuttamiseen, joka on yksi Emun politiikkayhdistelmän joustavista elementeistä.

7.3. Komitea on huolissaan siitä, miten että neuvoston puheet rakennemuutoksesta ja osaamistalouden kehittämisestä muutetaan vastaavaksi poliittiseksi toiminnaksi. Sovittu hidas etenemisvauhti ja rajoitetut uudistukset esim. tietoliikenne-, yhteisöpatentti- ja rahoituspalvelualoilla antavat aiheita epäillä unionin kykyä saavuttaa kunnianhimoiset tavoitteensa.

7.4. Sanojen toiminnaksi muuttamisen ongelma tunnetaan myös jäsenvaltioissa, joissa vero-, sosiaaliturva- ja eläkeuudistukset etenevät varsin vaihtelevasti.

7.5. Komitea tukee tavoitetta taata julkisen talouden vakaus, mutta sitä ei tule toteuttaa julkisten investointien kustannuksella ja laiminlyömällä samalla osaamisyhteiskunnan tarvitsemia perusrakenteita ja henkilöresursseja. On myös tärkeää, että yritykset ja hallitukset jatkavat investointeja työvoiman koulutukseen, ja tätä tulisi kannustaa Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden toimilla.

7.6. Jos vuoden 2001 talouspolitiikan suuntaviivojen toimia ei toimeenpanna nykyistä määrätietoisemmin, on vaarana, ettei yleistavoitetta – kasvamista dynaamisimmaksi osaamistaloudeksi – saavuteta. Tämä puolestaan vaikuttaisi kielteisesti työllisyystavoitteiden saavuttamiseen sekä kykyyn vastata väestökehityksen tulevaisuudessa asettamiin haasteisiin.

7.7. Näin ollen komitea suosittaa, että talouspolitiikan laajat suuntaviivat 2001 toimeenpannaan ajoissa ja tehokkaasti.

Bryssel 31. toukokuuta 2001.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHs